

17.7.2012

Dnro 2636/3/12

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Pirkko Äijälä-Roudasmaa

ENNALTA ILMOITTAMATON TARKASTUSKÄYNTI ESPOON KAUPUNGIN VANHUSPALVELUIDEN OSTOPALVELUYKSIKKÖÖN KUUSIKOTIIN

Pöytäkirja (ilman liitteitä)

Aika: 17.7.2012

Paikka: Kuusikoti, Kuusikodinmäki 7, 01820 Espoo

Läsnä: Kuusikodista sairaanhoitaja - - -

Oikeusasiamiehen kansliasta läsnä olivat:

Esittelijäneuvos Tapio Rätty

Oikeusasiamiehensihteeri Pirkko Äijälä-Roudasmaa

TARKASTUKSEN TARKOITUS

Tarkastus tehtiin ennalta ilmoittamatta.

Tarkoituksena oli tutustua Espoon kaupungin järjestämän vanhuksille tarkoitetun hoidon sisältöön ja laatuun. Tarkastuksella arvioitiin henkilöstön mitoitus ja sen riittävyttä sekä kiinnitettiin huomiota erityisesti asukkaiden hyvinvointiin sekä myös mahdollisiin itsemääräämisoikeuden rajoittamista koskeviin kysymyksiin. Samalla suoritettiin tilojen tarkastus.

Kuusikoti toimitti apulaisoikeusasiamiehelle tarkastuksen jälkeen tietoja henkilökunnan määrästä ja koulutuksesta, sekä selvityksen kuinka hoidettavien ja hoitajien suhde vastaa STM:n 2008:3 laatusuositusta nyt tarkastetuilla tehostetun palvelun ja dementiapotilaiden osastoilla, liitteenä.

TOIMITILAT

Kuusikoti on nykyisin Attendo Oy:n hallinnassa siten, että Attendo huolehtii hoivapalvelujen laadusta ja Espoon kaupunki kiinteistöstä. Kuusikoti aloitti toimintansa vuonna 1966 jääkäreille ja vapaussodan veteraaneille, myöhemmin myös muille sotaveteraaneille ja nykyisin kaikille vanhuksille. Kuusikoti sijaitsee korkealla Nuuksion metsäisissä maisemissa, jonne ainakin iäkkäiden omaisten on vaikea päästä mäkeä ylös muuten kuin taksilla. Kuusikotia on laajennettu vuosina 1987 ja 2002. Vanhainkodissa pyritään edelleen vaalimaan Suomen itsenäisyyden arvoja. Tämä ilmeni mm. Marsalkka Mannerheimin patsojen runsaana määränä yleisissä tiloissa ja sisääntuloaulan sota-ajan valokuvina ja maalauksina. Osa muistoesineistä olisi kaivannut

korjausta. Myös sisätiloissa oli kuluneisuutta, joka teki yleiset tilat hieman apeiksi.

Kuusikoti on esteetön nyt tarkastuksen kohteena olleilta tehostetun asumisen ja dementia asumisen osalta. Ns. vanhapuoli on 3 kerroksinen ja ns. uusipuoli on kaksikerroksinen. Kaikkiin kerroksiin pääsee sekä hissillä että portaita pitkin.

TILOJEN ESTEETTÖMYYS JA LUONNE

Asukkaat pystyivät liikkumaan pyörätuolilla esteettömästi. Tilat oli jaettu kolmelle asukasryhmälle, joista 32 sai ei-tehostettua palveluasumista, 20 sai tehostettua palveluasumista ja 14 vanhusta oli demen-tiahoidossa. Tutustuttiin kahden viimeksi mainitun asukasryhmän ti-loihin. Ne todettiin esteettömiksi, yhteistilat tosin hieman laitosmaisiksi kapeiden käytävien johdosta. Asukkaiden käytössä oli yhteinen suu-rehko aidattu sisäpiha, jolla kasvoi kukkia, pari marjapensasta ja kaksi omenapuuta. Pihaa kiersi kivilaatoista tehty polku, joka aukaistiin myös talvisin, jotta asukkaat voivat ulkoilla pihalla. Pihakalusteet oli-vat kovin vaatimattomat eikä pihalla ollut vanhuksia, koska oli lounas-aika.

ASUKKAAT

Asukaspaikkoja oli yhteensä 66, jotka kaikki olivat käytössä. Ylipai-koille asukkaita ei otettu. Tarkastuksen kohteena olivat 34:n tehoste-tussa hoidossa olevan vanhuksen hoito ja hoiva. Hoitajien ja vanhus-ten suhdeluku oli varsin hyvä ottaen huomioon, että vain 34 asukasta oli tehostetussa asumispalvelussa.

Paikan historiallisen taustan vuoksi miehiä ja naisia oli hoidossa yhtä paljon.

Hoidettavana oli yksi venäjänkielinen vanhus. Koska hoitajista osa osasi venäjänkieltä hän tuli ymmärretyksi joko henkilökunnan kielitai-don tai omaistensa tulkkaamana. Tulkkipalveluja ei ollut käytetty, mut-ta yksikössä miellettiin, että tarpeen mukaan niitä voitaisiin käyttää. Ruotsia äidinkielenään puhuvia oli muutama. Hoidossa olevien van-husten keski-ikä oli lähes 80–85 vuotta ja he asuivat vanhainkodissa keskimäärin 5–10 vuotta.

Asukkaista valtaosalla oli jonkinlaisia muistisairauksia, osa liikkui itse, osa ohjattuna ja osalla oli pyörätuoli. Asukkaista kaksi tarvitsi auttaa aamuisin nostolaitteella pyörätuoliin.

HENKILÖKUNNAN MÄÄRÄ, MITOITUS, TYÖOLOJAT

Lukumäärä- ja koulutustiedot liitteenä.

Vanhalla puolella työskenteli keskimäärin 7 hoitajaa aamussa ja 5 il-tavuorossa, uudella puolella 6 hoitajaa aamussa ja 4 illassa. Tehoste-tussa asumispalvelussa oli kaksi yökköä. Hoitohenkilökunnan määrä

koko talossa oli 39, ja se koostui 5 sairaanhoitajasta, 23 lähihoitajasta ja 5 hoitoapulaisesta.

Sairaslomien ja muiden lyhytaikaisten poissaolojen sijaistaminen on järjestynyt oman sijaislistan avulla tai käyttämällä Attendon sijaispalveluja. Henkilökunta on hätätilassa jäänyt myös tekemään ylitöitä, kunnes sijainen on saatu hankituksi.

Uusien työntekijöiden ja sijaistyövoiman perehdytys tapahtuu vakituisen työntekijän parina ja samalla tutustutaan asiakkaasta tehtyihin kaavakkeisiin ja kansioon, jotta opitaan oikea tapa hoitaa kutakin vanhusta hänen toivomallaan ja tarvitsemallaan tavalla.

Työntekijöiden käytössä on yksi liikutettava nostolaite, ja toinen on hankinnassa. Asukkaiden pyörätuolit ja muut henkilökohtaisen apuvälineet ovat asianmukaisessa kunnossa.

YKSITYISYYS

Kuusikodissa kaikilla asukkailla on omat kodinomaiset huoneet WC:llä ja suihkulla varustettuna. Huoneissa oli talon puolesta hoiwasänky. Asukkaat saavat itse sisustaa huoneensa omilla huonekaluilla ja muistoesineillä. Näin asunnot olivat kodinomaisia ja antoivat käsityksen vanhuksen elämästä. Usein asukkaat tapasivat omaisiaan omassa huoneessaan tai niin halutessaan puutarhassa kesäisin. Vanhukset voivat lukita huoneensa oven yöksi, mutta hoitaja pääsee sisälle avaimilla. Vanhuksen yksityisyydestä oli huolehdittu hyvin.

Tarvittaessa omaisilla on mahdollisuus yöpyä asiakkaan huoneessa.

MAHDOLLISUUS ULKOILUUN JA HARRASTUKSIIN

Yhteisellä piha-alueella on mahdollisuus ulkoilla päivittäin ja kesäisin tämä myös toteutuu, ellei vanhus siitä nimenomaan kieltäydy. Myös muina vuodenaikoina asukkaita pyritään ulkoiluttamaan, jos heidät vain saadaan siihen houkutelluksi. Asukkaat pääsevät hoitajien kanssa myös pidemmille kävelyille lähiympäristöön. Tarkastajat arvioivat, että maaston jyrkkyserot kuitenkin saattavat jonkin verran rajoittaa ulkoilua. Vanhus saa myös apua asiointiin ennalta sovitusti.

Kuusikodin oma fysioterapeutti tekee vanhuksille kuntokartoituksen ja huolehtii kuntoutuksesta. Vanhuksille järjestetään kuntopiirejä, miehet pelaavat mölkkyä ja petanqueta, naiset leipovat. Kulttuurintarjontaa on laidasta laitaan. Myös erilaisia retkiä järjestetään ja pyritään huomioimaan, että mahdollisimman moni pääsisi osallistumaan. Kesällä on jopa mahdollisuus päästä uimaan ja onkimaan.

Itsenäisyyspäivä on merkittävä juhlapäivä Kuusikodissa. Silloin kaikki sotaveteraanit pukeutuvat tummaan pukuun ja käyttävät ansiomitaleita.

RUOKAILU

Ruokailu on järjestetty ruokasalissa ja talossa on oma keittiö ja keittiöhenkilökuntaa. Aamupala on joustava ja yöhoitajaltakin voi saada voileipää ja juotavaa.

ASIAKKAAN ITSEMÄÄRÄÄMISOIKEUDEN RAJOITUKSET

Kuusikodissa on varsin vähän rajoituksia. Ne perustuvat aina lääkärin päätökseen ja henkilökunnan arvioon asukkaan turvallisuuden vaarantumisesta. Omaisten kanssa keskustellaan asiasta. Tarvittaessa käytössä on erilaisia voitiä, jolla asukas saadaan istumaan tuetusti.

Unilääkkeitä oli käytössä vähän samoin rauhoittavia. Käyttö on vähentynyt vuosien kuluessa ja lääkäri purkaa lääkkeiden päällekkäisyydet. Yhteistyö lääkärin kanssa on ollut hyvin toimivaa.

Suurimmalla osalla asukkaista on vaipat. Tästä huolimatta asukkaat hoitajan kertoman mukaan vessatetaan säännöllisesti heti aamusta ja aina ruokailujen yhteydessä sekä ennen nukkumaan menoa. Tarvittaessa myös yöhoitaja vessattaa asiakkaan tai vaihtaa vaipan. Vaippoja oli henkilökunnan mielestä riittävästi asukkaille.

SAATTOHOIDON JÄRJESTELYT

Asiakkaiden saattohoito järjestetään heidän omissa huoneissaan. Omahoitaja on vierellä tarvittaessa. Omaisilla on mahdollisuus osallistua. Kivun hoitoon on kiinnitetty erityistä huomiota ja Espoon kotisairaala on tarvittaessa tässä apuna. Jorvin päivystyksestä saadaan tarvittaessa myös apteekkireseptejä.

MUISTUTUKSET

Muistutuksia (sosiaaliasiamies/potilasasiamies) ei yksikön toiminnasta ollut tehty.

TOIMENPITEET

Tarkastuksen johdosta apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin kiinnitti Espoon kaupungin sosiaali- ja terveystoimen huomiota seuraavaan seikkaan.

Ympäri vuorokautisessa hoidossa olevat vanhukset ovat aiempaa iäkkäämpiä ja huonokuntoisempia ja kärsivät fyysisten sairauksien ohelle lisääntyvässä määrin dementoivista sairauksista. Nämä haavoittuvassa asemassa olevat henkilöt eivät kykene itse huolehtimaan perus- ja ihmisoikeuksistaan eivätkä oikeudestaan hyvään hoitoon, hoivaan ja arvokkaaseen kohteluun.

Vanhusten pitkäaikaista hoivaa ja huolenpitoa järjestettäessä tulee kiinnittää huomiota annettavan hoidon ja huolenpidon laatuun. Oikeus

yksityisyyteen, asumisen ja hoidon turvallisuus ja sen merkityksellisyys, asiakkaan kohtelu sekä vanhuksen sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitäminen sekä muu iäkkään henkilön tavanomaiseen elämään kuten esimerkiksi ulkoiluun ja asiointiin osallistuminen ovat eräitä järjestettävien palvelujen laatuun vaikuttavia tekijöitä.

Kuusikodissa vanhusten yksityisyydestä ja hoivasta oli huolehdittu hyvin, samoin fysioterapeutin palvelut ovat hyväksi vanhusten ja henkilökunnan hyvinvoinnille. Vanhusten ulkoilun säännönmukaisuuteen ja riittävyteen tulisi panostaa entistä aktiivisemmin kaikkina vuoden aikoina.

Tämä pöytäkirja lähetetään Kuusikodille sekä Espoon kaupungin sosiaalitoimelle. Pöytäkirja lähetetään tiedoksi myös Etelä-Suomen aluehallintovirastolle.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Pirkko Äijälä-Roudasmaa
oikeusasiamiehensihteeri